

DE LA BANCA ARMADA A LA BANCA ÈTICA

Deu claus per a passar-se a les
finances ètiques

Jordi Calvo Rufanges i Eduardo Aragón Ruiz

Aquesta publicació pretén contribuir a la mobilització social contra les pràctiques financeres que alimenten la indústria de la guerra.

Com a persones consumidores tenim un gran poder de transformació social. Per això, aquestes línies ofereixen alternatives amb la finalitat de promoure canvis en els hàbits de consum de serveis bancaris i financers, tant en l'àmbit individual com en el col·lectiu.

Aquest llibre divulgatiu s'emmarca en el projecte "Per unes institucions lliures de Banca Armada: aprofundint en la sensibilització i la incidència política a la Comunitat Valenciana" finançat per la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica de la Generalitat Valenciana, gestionat per la Fundació Novessendes i Setem CV, en col·laboració amb el Centre Delàs d'Estudis per la Pau.

ISBN: 978-84-9888-940-6

9 788498 889406

DE LA BANCA ARMADA
A LA BANCA ÈTICA

JORDI CALVO RUFANGES
I EDUARDO ARAGÓN RUIZ

DE LA BANCA ARMADA
A LA BANCA ÈTICA

DEU CLAUS PER A PASSAR-SE
A LES FINANCES ÈTIQUES

Icaria ✿ ASACO

Aquest llibre ha estat editat en paper 100% Amic dels boscos, provinent de boscos sostenibles i amb un procés de producció de TCF (Total Chlorin Free), per a col·laborar amb una gestió dels boscos respectuosa amb el medi ambient i econòmicament sostenible.

Aquesta publicació s'ha realitzat amb el suport financer de la Generalitat Valenciana en el marc del projecte «Per unes Institucions lliures de banca armada: Aprofundint en la Sensibilització i incidència política a la Comunitat Valenciana» liderat per la Fundació Cívica Novessendes, juntament amb Setem CV . El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de la Fundació Novessendes i no reflecteix necessàriament l'opinió de la Generalitat Valenciana.

També ha estat possible gràcies al Centre Delàs, Fundació Novessendes i SETEM.
Agraïments a Maria Fraile, Enrique Asensi i Alex Tomas.

Disseny de la coberta: Noemí Giner

© Jordi Calvo Rufanges i Eduardo Aragón Ruiz

© D'aquesta edició:
Icaria editorial, s. a.
Bailèn, 5, 5ª planta
08010 Barcelona
www.icariaeditorial.com

Primera edició: octubre de 2019

ISBN: 978-84-9888-940-6

Fotocomposició: Text Gràfic

Imprès a Romanyà/Valls, s. a.
Verdaguer, 1, Capellades (Barcelona)

Printed in Spain. Imprès a Espanya.

Índex

Introducció	7
I. Deu claus per a passar-te de la banca armada a la banca ètica en l'àmbit personal i col·lectiu	15
II. Com s'inverteixen els meus diners? Quins impactes poden tenir els meus estalvis en el meu entorn? El cas de la banca armada	21
III. Respira! Dóna't un moment per a reflexionar sobre tot el que has descobert fins ara. T'ajudem amb aquestes reflexions	27
IV. Suma't a l'alternativa, les finances ètiques!	33
V. Cerca i troba la teua alternativa. Escull ja l'opció de la banca ètica!	43
VI. No oblidis una altra peça important del trencacaps de les finances ètiques... les assegurances i les corredories d'assegurances ètiques	59

VII. Fes el teu primer pas! Comença el teu camí en les finances ètiques!	65
VIII. Descobreix i coneix tot el que les finances ètiques poden fer amb els teus diners!	69
IX. Ara que ja les coneixes... Promou les finances ètiques!	77
X. Construïm juntes l'alternativa a la banca armada... una banca ètica per a una economia ètica.	81

Introducció

El treball de denúncia del finançament de les empreses d'armes per part d'entitats bancàries, asseguradores i tota classe d'empreses dedicades a prestar serveis financers té un vessant pacifista, crítica amb el militarisme, que es posiciona en contra de les guerres i que busca alternatives de resolució i transformació dels conflictes per vies pacífiques i no violentes. Però, mentre l'acompanyant necessari de les empreses d'armes en l'equació de la banca armada és un actor primordial del sistema econòmic, les entitats financeres, també inclou un vessant d'economia pacifista i de crítica al capitalisme.

En aquesta publicació es realitza una anàlisi del model econòmic com a conformador d'estructures financeres, empresarials, comercials i laborals que determinen les societats i la vida de les persones de tal manera que per sí mateix genera violència de diverses maneres. Una violència que es converteix en intrínseca a un funcionament determinat de l'economia carac-

teritzat per les dinàmiques d'un sistema neoliberal al qual les grans empreses es regeixen per la lògica de la maximització del benefici, en una economia i finances globalitzades, de tal manera que adquireixen volums i capacitats de decisió i influència majors als de molts dels estats. Paradoxalment, aquestes empreses, de propietat privada, fan ús del múscul militar públic, així com es beneficien de qualsevol altre servei públic que els supose menors costos en el seu afany per aconseguir mantenir o incrementar el seu benefici.

Fruit de la competitivitat, de la inèrcia que genera la necessitat de créixer contínuament i de la cobdícia dels seus responsables, són moltes les empreses transnacionals que opten per expandir la seua producció per tot el planeta, malgrat qui li pese, caiga qui caiga. L'expansió de la producció global no sempre és fàcil i, a vegades, comporta riscos associats a la seguretat. De tal manera que per a mantenir certes rutes marítimes comercials, explotacions minerals en escenaris de guerra i concessions amb governs vulnerables de dubtosa legitimitat democràtica, és de gran ajuda el paper dels exèrcits nacionals per a aconseguir una estabilitat mínima per a poder mantenir un any més una activitat econòmica que, sense el suport de les estructures militars, seria inviable econòmicament. D'aquesta manera, exèrcits públics, ajuden les empreses

nacionals a dur a terme la seua activitat per a mantenir el subministrament energètic, de matèries primeres i de qualsevol bé de caràcter estratègic per a l'economia del país. Els efectes que això tinga en els no nacionals poc importa.

La campanya Banca Armada presenta per tant dos focus de crítica, una relacionada amb la cultura de pau, les anàlisis antimilitaristes i la no-violència, i una altra de caràcter anticapitalista, amb elements de les economies alternatives que busquen reduir o evitar el mal que la pròpia dinàmica del model actual genera sobretot en les persones més desfavorides però també en la societat en el seu conjunt. És el cas de l'economia social i solidària, feminista, del bé comú, pacifista i no violenta. Totes elles tenen una característica comuna, l'economia la fan les persones, treballant i consumint, amb consciència feminista, ecologista i pacifista.

De tal manera que les entitats financeres d'una economia que no genere violència, que no produïska greuges, que no porte el planeta al col·lapse, és a dir, les entitats financeres d'una economia no armada, només poden ser les que construïm de manera ètica. Per a això fa falta consciència, que ens aporta la informació i el coneixement, i voluntat de canvi i transformació per a passar de la banca armada a la banca ètica.

Aquesta publicació neix amb l'objectiu de ser una eina més que ajude la societat civil, als moviments socials, a les administracions públiques compromeses amb la pau, al sector de l'economia social i solidària i als qui d'alguna manera volen canviar el món, a fer-lo de manera efectiva i coherent. És possible tenir un pensament crític, un discurs transformador i un comportament polític i econòmic coherent. Aquest petit llibre vol ajudar al fet que passant de ser clients de la banca armada a la banca ètica, ajudem al fet que l'economia siga més justa i solidària, més ètica.

D'aquesta manera, hem identificat deu claus, o passos per a deixar la banca armada i ser client i donar suport a la banca ètica, tant en l'àmbit personal com en el col·lectiu. Així, el primer proposa informar-se, voler saber, entendre l'economia i, en concret, el sector financer. El segon introdueix l'element detonant de l'argumentació ací exposada, la banca armada com a exemple paradigmàtic de la mala praxi, de les externalitats negatives del finançament de projectes que permeten el desenvolupament d'armes, d'activitats contaminants o que vulneren els drets humans. El tercer punt es refereix al fet que hem de pensar i ser conscients que els nostres diners, per poc que siga, té un impacte en la construcció econòmica i política de la nostra societat. A partir d'aquest punt expliquem

amb no poc detall què són les finances ètiques, les entitats alternatives de finances i banca ètica amb major presència a Espanya. Afegim un punt específic sobre les companyies d'assegurances ètiques, un sector encara en construcció però amb tant potencial com el de la banca ètica. A continuació, es mostren elements que poden ajudar a fer el pas a començar contractant algun producte financer ètic, mostrant una útil comparativa dels serveis de les principals entitats financeres ètiques amb presència estatal. Finalment apel·lem a la participació. La banca ètica és, pese al gran creixement que ha experimentat els últims anys, encara marginal i no té els mateixos recursos que la banca tradicional no ètica per a publicitar els seus serveis i productes. Existeix un bon nombre de campanyes, organitzacions i moviments que treballen per la promoció de la banca ètica i per la denúncia de la banca armada. Moltes de les persones que opten per l'economia ètica, participen en ells. Com a punt de tancament s'inclouen maneres en què les administracions públiques poden també ser còmplices de la construcció d'una nova economia social, solidària, feminista, ecologista i pacifista.

Aquesta publicació, realitzada amb l'objectiu de ser una eina de divulgació i sensibilització, és possible gràcies al projecte «Per unes institucions lliures de banca armada: aprofundint en la sensibilització i la

incidència política a la Comunitat Valenciana» finançat per la Conselleria de Participació, Transparència, Cooperació i Qualitat Democràtica de la Generalitat Valenciana, gestionat per la Fundació Novessendes i Setem Comunitat Valenciana, en col·laboració amb el Centre Delàs d'Estudis per la Pau.

La campanya banca armada va nàixer a Barcelona, però gràcies a la col·laboració entre diverses entitats i grups crítics amb les vulneracions de drets humans i abusos de les grans empreses, i dels bancs i la indústria militar en particular, ha aconseguit estar present a través de presentacions, conferències, jornades, participació en juntes d'accionistes o accions de protesta i denúncia dels bancs armats, a Galícia, Extremadura, Madrid, Cantàbria, País Basc, Navarra i Comunitat Valenciana.

Amb aquest material divulgatiu esperem ampliar el seu coneixement i fer que les finances ètiques, presents en tot l'Estat encara que amb una encara major presència a País Basc, Catalunya i Madrid, puguen ser una opció coneguda, factible i interessant per a molta més gent. El pas del Feudalisme al Capitalisme no va ocórrer d'un dia per a l'altre, segles de transició van acabar amb un sistema i van obrir pas a un nou. L'economia capitalista ja fa anys que ha començat a caminar cap a un nou model que evite el col·lapse total del planeta, la banca ètica serà un dels seus pilars.

Va bastant bé que la gent no entenga com funciona el nostre sistema bancari i monetari, perquè si ho fera, crec que hi hauria una revolució abans de demà al matí» Henry Ford.

I

Deu claus per a passar-te de la banca armada a la banca ètica en l'àmbit personal i col·lectiu

Per a canviar alguna cosa hem de començar per conèixer-la. Has de fer-te preguntes.

És probable que alguna vegada t'has plantejat si és ètic el que està fent el teu banc en l'àmbit del finançament de la indústria de l'armament i potser t'has parat a pensar en quins altres molts sectors de l'economia inverteixen aquest tipus d'entitats financeres i si ho fan d'una forma ètica i responsable respectant altres variables que no només siguin la rendibilitat econòmica, com l'impacte de les seues inversions en el medi ambient o l'impacte que aquestes generen en la vida de la gent.

Abans de respondre a aquestes preguntes, potser hem de començar per qüestions més fonamentals que ens ajudaran a entendre millor sobre què estem parlant i la seua importància. T'has preguntat alguna vegada... Què és un banc? Com funciona? Quina és la seua funció en l'economia? Què és el sistema financer?

Una definició vàlida per a definir el concepte que històricament s'ha atribuït a la paraula banc quan és

pronunciada per la majoria de nosaltres podria ser la següent:

Un banc és un tipus d'entitat financera de crèdit la principal fi del qual és el control i l'administració dels diners, per mitjà de diferents serveis oferits com el magatzematge de grans quantitats de diners, realització d'operacions financeres o la concessió de préstecs o crèdits, entre altres. La pràctica habitual d'un banc és la recollida de capitals de diferents individus o empreses que depositen la seua confiança i els seus recursos en el mateix per mitjà de comptes d'estalvi o comptes corrents. Alhora un banc funciona com una empresa més i compta amb els seus propis fons en moltes ocasions i amb una idea de negoci pròpia a l'hora d'afrontar operacions de crèdit o d'altres tipus en l'àmbit de les finances.¹

Una altra definició que ens pot servir per a comprendre de quines entitats estem parlant és la del Banc d'Espanya,² qui utilitza el terme Institucions

---

1. Definició extreta de Javier Sánchez Galán, <https://economipedia.com/definiciones/banco.html>, consultat el 8 de juliol de 2019.

2. El Banc d'Espanya, com a banc central nacional de l'estat, és l'encarregat d'exercir les funcions de supervisor del sistema bancari espanyol al costat del Banc Central Europeu. La seua activitat està regulada per la Llei d'Autonomia del Banc d'Espanya: <https://www.bde.es/bde/es/>

Financeres Monetàries per a referir-se a les entitats de crèdit l'activitat del qual consisteix a rebre dipòsits o substituïts pròxims dels dipòsits d'entitats diferents de les FMI i a concedir crèdits o invertir en valors per compte propi.

El Banc d'Espanya publica regularment el llistat de les quals resideixen en el territori espanyol. Actualment el número d' IFM registrades a Espanya ascendeix a 251 entitats.³

Les 4 tipologies d'entitats financeres que inclou aquesta definició poden resumir-se de la següent manera:

- Institucions financeres monetàries: Banc d'Espanya, entitats de crèdit, establiments financers de crèdit, entitats de diners electrònics i fons del mercat monetari.
- Institucions financeres no bancàries: El que podríem considerar activitats parabancàries o el concepte de Shadow banking.⁴
- Institucions financeres no monetàries: Fons d'inversió no monetaris, altres intermediaris

---

3. Llistat d'Institucions financeres monetàries, consultat el 22 d'agost de 2019. Link: https://www.bde.es/bde/es/areas/estadis/otras-clasificac/clasificacion-de/lista-de-institu/Lista_de_instit_d45baa4af831051.html

4. El Shadow Banking o banca a l'ombra, és el terme que s'utilitza per a denominar a les entitats financeres que actuen fora del marc de supervisió d'una entitat de regulació o supervisió estatal

financers, auxiliars financers i institucions financeres amb activitat limitada i prestadores de diners.

- Empreses d'assegurances i Fons de pensions: Totes dues agrupacions arrepleguen entitats que es dediquen a la intermediació financera resultant de la compensació de riscos.

D'altra banda, el conjunt de bancs o Institucions financeres monetàries existents en el sistema econòmic dóna lloc al que comunament diem banca o sistema bancari. Comunament es divideixen en dos grans grups d'entitats la banca minorista i la majorista:

- Banca minorista: destinada a cobrir les necessitats financeres més bàsiques de persones i empreses. Aglutina la banca privada i la banca destinada als particulars.
- Banca majorista: enfocada a grans volums de diners vinculats a grans operacions econòmiques. Es divideix també en banca d'inversió i d'empreses.
- Banca privada: assessorament financer, fons d'inversió, etc.
- Banca d'inversió: estructures financeres, fusions i adquisicions (M&A), assessorament, etc.

- Banca de particulars: comptes a la vista, dipòsits, rebuts i nòmines, hipoteques, crèdits, etc.
- Banca d'empreses: Gestió del passiu (línies de crèdit, etc), gestió de l'immobilitzat.

Els bancs capten l'estalvi dels seus clients i l'inverteixen conformement al seu criteri, ací és on entren en joc dos conceptes necessaris per a donar una resposta a la següent pregunta: Què fa el banc amb els nostres diners?

Els bancs han de tenir diners en líquid per a satisfer les possibles necessitats de retirada de diners en efectiu per part dels seus clients. L'autoritat monetària competent de cada país és qui el quantifica, a través del coeficient de caixa, l'indicador que determinarà finalment la quantitat que han de tenir disponible en efectiu els bancs en les seves oficines. En l'eurozona, el coeficient de caixa és actualment de l'1% dels saldos de determinats passius de les entitats de crèdit.⁵

Però si només han de tenir disponible un menut percentatge del total dels seus recursos, que fan amb la resta dels nostres diners? Ho inverteixen o ho presten per a poder dinamitzar l'activitat econòmica i donar resposta a les necessitats financeres dels seus clients.

---

5. Glosari de política monetària consultat el 3 de setembre de 2019: <https://www.bde.es/bde/es/utiles/glosario/glosarioPolt/indexR.html>

II

Com s'inverteixen els meus diners? Quins impactes poden tenir els meus estalvis en el meu entorn? El cas de la banca armada

La importància del finançament per a qualsevol classe d'empresa és fonamental. Així aconseguen recursos, més enllà dels seus fons propis, per a poder invertir per a dur a terme la seua activitat productiva i emprendre nous plans de futur. Totes les empreses acaben recorrent a serveis bancaris i habitualment trien el banc que millors condicions de finançament els proposa. Però, tria el banc als seus clients? La resposta és sí, però habitualment únicament considera 3 variables: rendibilitat, risc i garanties.

Per exemple, la rendibilitat d'una operació bancària ve determinada pel tipus d'interès que el client ha de pagar per un préstec. Segons la solvència, és a dir, el risc de retorn del préstec i del pagament dels interessos estipulats, es demandaran més o menys garanties al client.

Aquests tres criteris no qüestionen o avaluen de manera ètica què farà el client amb els diners que el banc li ha prestat. Seria acceptable per a moltes de nosaltres que els nostres diners s'invertiren i pogue-

ren arribar a servir per a finançar la fabricació de, per exemple, armes nuclears?

Seguint amb l'exemple de les empreses d'armament, podem afirmar que necessiten els serveis bancaris tant per a efectuar les seues operacions comercials corrents com per a aconseguir fons extraordinaris que els permeten emprendre el desenvolupament de noves armes, exportar a nous mercats i, en definitiva, mantenir la seua puixança competitiva en un sector eminentment privat. Per tant, el suport financer és clau perquè les empreses d'armes puguen aconseguir els seus objectius econòmics. És a dir, sense suport financer aquestes empreses es veurien obligades a produir menys armes. Aquest exemple extrapolat a altres sectors suposaria emprendre menys projectes contaminants o altres pràctiques que són o poden arribar a ser perjudicials per al conjunt de la societat.

El concepte «banca armada» es refereix a les entitats financeres que participen en el negoci armamentístic mitjançant un, diversos o tots els principals tipus de finançament utilitzats pel sector armamentístic. La Campanya Banca Armada¹ identifica cinc formes mitjançant les quals els bancs financen la fabricació i venda d'armes:

---

1. Pàgina web de la Campanya Banca Armada: <http://www.bancaarmada.org/es/> , consultada el 13 de juliol de 2019.

- *La participació accionarial.* Les entitats financeres adquireixen accions emeses per les empreses de la indústria armamentística. Aquesta pràctica és de gran rellevància per diferents raons. Primer, perquè la possessió d'accions suposa tindre part de la propietat de l'empresa d'armes, i, per tant, capacitat de decisió sobre aquesta. Segon, és una forma de finançar la indústria armamentística, ja que les empreses fan ampliacions de capital per a captar fons. A més, tindre accions d'una empresa és donar valor a aquesta, confiar en la seua capacitat de generar beneficis i esperar que així ho faça, augmentant el seu valor en el mercat financer.
- *El finançament de les exportacions.* Les exportacions de les empreses d'armes poden superar el 50% de facturació anual. El finançament de les operacions de venda en l'exterior és de gran importància perquè els clients són governs, que abonen l'armament adquirit quan el reben, diversos anys després de realitzar la compra. Les empreses d'armes necessiten habitualment productes financers que els permeten avançar el cobrament, per la qual cosa el finançament de les exportacions és una pràctica habitual. Sense aquesta ajuda per part de les entitats finance-

res, seria pràcticament impossible que existira comerç exterior d'armament.

- *L'emissió de bons i pagarés.* L'emissió de bons i pagarés és una altra de les formes de finançar a les empreses d'armes. El mecanisme és molt senzill, els bons i pagarés són títols que emeten les empreses a un preu determinat, amb la promesa que al cap d'un temps li pagaran al seu comprador el valor total del bo més un interès. Les entitats financeres es converteixen en gestors d'aquestes emissions, per les quals obtenen una comissió com a guany per la gestió realitzada.
- *Els fons d'inversió.* Els fons d'inversió de la banca armada són aquells en els quals les entitats financeres ofereixen empreses d'armament en la llista d'accions en les quals invertir. D'aquesta manera, una altra manera de finançar a les empreses d'armes és oferint i/o gestionant fons d'inversió en els quals els clients de les entitats financeres confien els seus estalvis amb l'esperança que mitjançant les fluctuacions de les accions que componen el fons s'aconseguiquen beneficis econòmics futurs.

- *La concessió de crèdits i préstecs a les empreses d'armes.* La manera més directa que tenen els bancs d'ajudar les empreses d'armament és concedir-los crèdits i préstecs. Aquests se solen realitzar de manera sindicada entre diverses entitats financeres, aconseguint d'aquesta manera finançaments més elevats.

Cal afegir a l'anterior reflexió que algunes de les pràctiques dels bancs que financen empreses d'armes poden portar a engany. Les seues visibles polítiques de RSC (Responsabilitat Social Corporativa),² i els seus productes d'inversió denominats ISR (Inversions Socialment Responsables) els converteix, en aparença, en capdavanteres de l'ecologisme, els drets humans i la sostenibilitat.

Però, pot un banc armat, contaminant, vulnerador dels drets més fonamentals, en el 99% de la seua

---

2. Segons l'Observatori de Responsabilitat Social Corporativa, «és una forma de dirigir les empreses basada en la gestió dels impactes que la seua activitat genera sobre els seus clients, persones empleades, accionistes, comunitats locals, medi ambient i sobre la societat en general», aquells als que es denomina stakeholders («Els grups d'interés són grups de persones dins d'una empresa que tenen objectius propis (accionistes, persones empleades, directius, etc.), de manera que la consecució d'aquests, està vinculada amb l'actuació de l'empresa. En anglés es coneixen com a «stakeholders»). Alfredo Peiro Ucha, Economipedia (2016).

activitat, ser considerat ètic perquè dedica l'1% a algunes inversions responsables i a promocionar algunes activitats socials? Sembla evident que qualsevol banc armat siga rebutjat com una opció per a les persones que creen en la pau, els drets humans i l'ecologisme.

III

**Respira! Dóna't un moment
per a reflexionar sobretot
el que has descobert fins ara.
T'ajudem amb aquestes reflexions**

Ja hem vist per a què pot utilitzar el teu banc els teus diners i com això pot estar en contra totalment dels teus principis. Potser ets una persona que lluita en el seu dia a dia per a combatre l'emergència climàtica, però acabes de caure en el compte que el teu banc està finançant amb els teus diners projectes contaminants o agressius amb el medi ambient. Potser pots conèixer a algú o tu mateixa hages estat en una situació d'emergència habitacional o a la vora d'un desnonament, però el teu compte corrent o altres serveis financers els pugues tindre contractats amb aquest mateix banc, o molts altres, que pretenen desnonar-te a tu o a moltes altres persones. Has de saber que el model econòmic actual no posa el benestar de les persones en el centre i la majoria dels bancs tampoc.

FETS, Finançament Ètic i Solidari,¹ ens planteja una sèrie de preguntes molt oportunes que sens dubte et poden ajudar a reflexionar sobre la necessitat de passar-se a les finances ètiques.²

- Saps on va els teus diners?
- Saps si els teus diners s'utilitza per a fabricar armes o contaminar el medi ambient?
- Gestiones els teus diners en sintonia amb els teus valors?
- Com vas triar la teua entitat financera? Saps quines implicacions té aquesta elecció?

Les anteriors preguntes ens conviden a pensar que hem de tindre consciència del rol que exerceixen els bancs en la nostra economia, i que amb els nostres estalvis propiciem directament o indirectament el desenvolupament d'una sèrie d'activitats econòmiques o unes altres, que porten al seu torn implícit el desenvolupament d'un model econòmic i una societat que poden ser contràries als nostres principis. Per tant, triar el nostre banc és una de les decisions més importants

---

1. FETS és una associació de grau, que agrupa entitats catalanes del Tercer Sector i de l'Economia Social i Solidària que volen promoure el finançament ètic i solidari.

2. FETS: <http://fets.org/es/preguntas-para-la-reflexion/> , consultat el 14 de Juliol de 2019.

i amb major impacte real que podem exercir com a ciutadans consumidors de productes financers.

Reflexiona sobre l'impacte del teu consum. Fes servir la teua força com a consumidora!

Per què no ens fem preguntes quan triem el nostre banc i sí que el fem quan comprarem roba, aliments, tecnologia, calçat, sabons o qualsevol altre producte de consum diari?

Per a moltes de nosaltres i ens atreviríem a aventurar que, en llegir aquestes línies per a tu també, a poc a poc la cultura de la presa de consciència sobre el nostre consum, el consum responsable i el comerç just, s'ha anat estenent en cada vegada més àrees de la nostra vida. Tant l'economia de mercat, que s'ha esforçat cada vegada més en el que s'ha denominat com greenwashing³, com l'economia social i solidària, les eleccions de productes amb plàstic o materials reciclats o l'expansió de les botigues a granel i la recuperació del comerç de proximitat, o en el pla col·lectiu, per exemple, l'articulació dels grups de consum, ens van brindar des de fa ja algun temps la possibilitat de consumir pràcticament

---

3. Terme utilitzat per a referir-se a les mesures de caràcter mediambiental i ecologista dutes a terme per empreses que en el guix de la seua activitat són profundament contaminants i depredadores de recursos naturals.

de tot d'una forma cada vegada més conscient amb el nostre entorn social i mediambiental.

En un article publicat en REAS,⁴ per la Mesa de Finanzas Éticas⁵ -formada per entitats de finances ètiques-, Gustavo Martínez d'Economistes sin Fronteras⁶ ens acosta a una reflexió molt convenient per a l'objectiu d'aquest apartat que inclou algunes preguntes que ja hem contestat, la que ens pregunta per la nostra entitat bancària de referència:

Cada dia hi ha més conscienciació des de la nostra posició de consumidors per a conèixer d'on vénen els productes que comprem, qui els fabrica, i d'on ixen els seus components. També estem molt preocupats per portar una dieta sana i amb productes ecològics i locals. Cada vegada menys gent jove fuma, proliferen els gimnasos, i estem vivint un auge d'empreses socials. Però hi ha un sector, el bancari, que sembla passar estoicament desapare-

---

4. REAS és la xarxa d'àmbit estatal que aglutina a altres xarxes d'economia solidària del conjunt del territori. <https://www.reasred.org/>

5. Mesa de Finanzas Éticas, formada per entitats de finances ètiques com FIARE, Coop57, CAES i OikoCredit. <https://www.economiasolidaria.org/mesa-finanzas-eticas>

6. Economistas sin Fronteras és una ONG de Desenvolupament que des de la seua creació ocupa un espai propi, treballant sobre una àrea concreta de la realitat, l'economia, i les seues relacions amb la pobresa i les desigualtats. <https://ecosfron.org/quienes-somos/>

but respecte a aquests canvis socials. I és que no és normal que la gent es pregunte: On inverteixen els bancs? Què fan aquests amb els meus diners? No, Aquesta no és una pregunta que ens solguem fer. Però, Per què? Moviments en paradisos fiscals, inversions en empreses que embenen armes, negocis sospitosos, tripijocs amb els polítics de torn, portes giratòries. Sobre aquest tema ens costa opinar amb fonament, se'ns fa llunyà pensar en això, no sembla que ens afecte, almenys immediatament.⁷

No obstant això, tenim, com en altres àmbits, la possibilitat de triar altres empreses de l'àmbit financer, una altra banca que no vol constituir un altre oxímoron ajuntant els conceptes «banca» i «ètica», que està creixent dia rere dia. Aquesta, ben anomenada «Banca ètica», no és nova.

---

7. La Banca ètica i el consum responsable, portal d'economia solidària, Gustavo Martínez (2016): <https://www.economiasolidaria.org/mesa-finanzas-eticas/noticias/la-banca-etica-y-el-consumo-responsable>, consultat el 15 de juliol de 2019.

IV

Suma't a l'alternativa, les finances ètiques!

Després de parlar sobre la banca armada i d'altres impactes negatius promoguts per la banca convencional, ha arribat el moment d'identificar les alternatives financeres de caràcter ètic.

Les finances ètiques són aquelles activitats financeres que tenen la voluntat de promoure en la societat un impacte social i mediambiental positiu i que fan efectiva aquesta tasca mitjançant la intermediació financera i finançament dirigit exclusivament a projectes o entitats que van alienades en aquesta mateixa direcció, promovent així una economia feminista, solidària, antiracista, mediambientalment responsable i transformadora, allunyada dels paràmetres del sistema econòmic actual, la competitivitat i la maximització del benefici a qualsevol preu.

És imprescindible esmentar com aquesta definició bàsica normalment sol ampliar-se i enriquir-se mitjançant una sèrie de principis o característiques que les entitats que es puguen autodenominar ètiques han de complir incondicionalment.

Dinerètic¹ amplia aquesta definició apuntant set característiques o principis que les entitats de finances ètiques han de complir i vetllar permanent pel seu compliment i ampliació.

1. *Ètica per dins i per fora.* Les entitats de finances ètiques es guien per principis que comprenen des de la seva política d'inversions fins a la seva estructura organitzativa.
2. *Economia real.* Les entitats de finances ètiques no especulen, fugen d'inversions especulatives i inverteixen en economia real i solidària, és a dir, en aquells projectes que repercuteixen positivament sobre la qualitat de vida de les persones, aporten una sèrie de beneficis socials i promouen el desenvolupament sostenible.
3. *Sostenibilitat.* Les entitats de finances ètiques apliquen criteris d'avaluació ètics i socials per a avaluar la responsabilitat ètica, social i mediambiental dels projectes que sol·liciten finançament. D'aquesta manera, garanteixen que ofereixen suport econòmic a projectes amb alt impacte social, ambiental i cultural.

---

1. Dinerètic: Què són les finances ètiques: <https://www.dineretic.net/es/conoce-las-finanzas-eticas/que-son-las-finanzas-eticas/>

4. *No amb els meus diners.* Les entitats de finances ètiques exclouen qualsevol inversió en aquells àmbits que vulneren els drets humans i la justícia social i ambiental.
5. *Inclusió financera.* Les entitats de finances ètiques faciliten l'accés al crèdit a col·lectius sovint exclosos del sistema financer: es calcula que més de la meitat de la població adulta del món no té accés a productes i serveis financers de qualitat.
6. *Participació.* Molt sovint, les entitats de finances ètiques s'organitzen de manera participativa i democràtica en forma de cooperatives en les quals les persones sòcies decideixen, amb independència del capital aportat, i fan prevaler el principi «una persona, un vot».
7. *Transparència.* Les entitats de finances ètiques garanteixen el principi de transparència a les persones o entitats estalviadores, que saben que estan finançant amb els seus estalvis.

On inverteixen les finances ètiques i la banca ètica?

No tot s'hi val. Almenys en les finances ètiques, no. Això és una premissa que està sens dubte gravada a foc

en les entitats que aposten per aquest model, donada la seua idiosincràsia. Però com separen el gra de la palla? Veurem ara com les finances ètiques decideixen acompanyar a projectes o no, sense perdre de vista els seus ideals.

Els criteris negatius de finançament

Per a ser efectivament ètica, tota entitat financera ha d'evitar per complet finançar projectes que puguen anar en contra els seus principis. Malgrat que cada projecte ha de ser analitzat de forma individualitzada, històricament existeix cert consens que exclou el finançament d'activitats que es relacionen amb sectors com la producció d'energia nuclear, l'especulació financera, la producció d'armament o les grans plantacions de monocultius, entre altres. La llista de sectors o activitats que la banca ètica rebutja finançar, és el que anomenem criteris negatius de finançament.

Criteris negatius de finançament proposats per Dinerétic i Banca ètica, espais promoguts per FETS:

- Producció d'energia nuclear.
- Destrucció de la capa d'ozó.
- Tala de boscos tropicals.
- Utilització de fusta tropical com a matèria primera.

- Minería d'alta contaminació i residus.
- Grans plantacions de monocultius en països del Sud. Deslocalització industrial en països del Sud amb pràctiques d'exploració laboral.
- Comportament comercial i publicitari tendències i manipulador.
- Discriminació salarial entre directius i treballadors.
- Suport a règims polítics dictatorials.
- Especulació financera.
- Evasió d'impostos i paradisos fiscals.
- Producció i venda d'armament.
- Producció i venda de tabac.
- Producció i venda de pornografia.
- Producció i ofertes d'empreses de jocs d'atzar.
- Subministrament a l'exèrcit.
- Exploració laboral.
- Exploració infantil.
- Agricultura amb manipulació genètica.
- Experimentació amb animals.
- Destrucció del medi ambient.
- Indústria petrolera.
- Mercantilització del sexe.
- Corrupció.
- Exclusió o marginació de minories de població.

Les entitats de finances ètiques no només s'han limitat a assenyalar els sectors que no han de finançar sinó també els que consideren que formen part del seu camp d'actuació, de les activitats econòmiques que decideixen promoure.

Els criteris de finançament positius que, per exemple, estableix FIARE² són els que inclouen que l'activitat econòmica estiga dedicada en els següents sectors d'activitat:

- Sistema de benestar social: serveis soci-sanitaris, habitatge social, microcrèdit assistencial.
- Eficiència energètica i energies renovables: aïllament d'immobles, cogeneració, energia solar tèrmica, solar fotovoltaica, eòlica, hidroelèctrica.
- Medi ambient: gestió de residus, reciclat de matèries primeres, produccions eco-compatibles.
- Agricultura de proximitat: producció i comercialització de productes orgànics (ecològics); foment de canals curts de comercialització, grups de consum i processos de sobirania alimentària.
- Cooperació internacional: cooperació al desenvolupament reconeguda pel Ministeri d'Afers

---

2. Web corporativa de la cooperativa de crèdit FIARE: <https://www.fiarebancaetica.coop/>

exterior i de Cooperació o per institucions supranacionals, microfinanzas, finances ètiques i solidàries.

- Animació sociocultural: educació, cultura, esport, centres juvenils, etc.
- Comerç just.

Fiare té un Comitè d'Ètica que debat i analitza si és possible o no el finançament de cada projecte. Un altre exemple d'entitat de finances ètiques, Oikocredit,³ en aquest cas no bancària, estableix tres principals sectors d'actuació: l'agricultura sostenible, les energies renovables i la inclusió financera.

Un altre exemple de criteris positius de finançament és el de Coop57 S.C.C.L, una cooperativa de serveis financers i ètics nascuda en:

Les finances ètiques naixen des dels moviments socials, pacifistes i ecologistes, per a donar resposta a la inquietud de moltes persones, empreses i entitats que no volien veure com els seus diners estava vinculat al foment d'activitats contra les quals lluitaven. Les finances ètiques, doncs,

---

3. Web corporativa de Oikocredit: <https://www.oikocredit.es/es/>, consultada el 17 de juliol de 2019.

naixen de la idea de: «amb els meus diners no» per a més endavant incorporar la idea «amb els meus diners sí».⁴

Al contrari, del que ha ocorregut durant aquesta última dècada amb la gran banca i la pèrdua de confiança dels seus clients a causa dels nombrosos escàndols i estafes que la crisi econòmica ha destapat, com les preferents, les targetes black, els quantiosos rescats bancaris molts altres casos contraris al comportament ètic, a poc a poc, gràcies al bon treball i a la seua integritat demostrada, més i més persones i entitats del nostre entorn més pròxim comencen a treballar amb les entitats financeres ètiques.

Seràs tu la pròxima a fer el pas? Les finances ètiques estan creixent... i a bon ritme!

Les finances ètiques s'esforcen dia rere dia a aconseguir que els seus principis i la seua raó de ser es mantinguen intactes, evitant acostar-se a les posicions tradicionals de les entitats financeres convencionals que únicament busquen la maximització del benefici econòmic sense tindre en consideració les externalitats negatives en la

---

4. Cita extreta de la web oficial de COOP57: <https://coop57.coop/ca/informacion/%C3%A0mbits-dactuaci%C3%B3>, consultada el 17 de juliol de 2019.

vida de la gent i el medi ambient que les seues accions puguen provocar.

Existeixen diversos factors que han motivat i motiven avui dia el seu creixement: el boca a boca, l'augment de les alternatives, el desenvolupament de la banca online, l'augment del teixit de les iniciatives economia social i solidària i per descomptat el treball de difusió de totes les persones i entitats que es dediquen a això. Però per sobre de la resta, cal destacar que hi ha una raó que despunta i és que aquest creixement sostingut, en part prové d'una resposta de la nostra societat a la configuració del sistema financer que va sofrir una sacsejada molt important a partir de la crisi financera de 2008.

Segons l'Observatori de les Finances Ètiques⁵, l'evolució del volum d'estalvi recollit per la totalitat de les entitats de finances ètiques espanyoles des de l'any 2007 ha experimentat un creixement sòlid i constant aconseguint els 2.165 milions d'euros en 2017.

Cal destacar que les últimes dades, corresponents a l'any 2017 arrebeguen un increment notori d'un 23,96% respecte a l'any anterior i la xifra de préstecs

---

5. Baròmetre de les finances ètiques 2017: Una radiografia del sector en l'estat espanyol, disponible en: <http://fets.org/wp-content/uploads/2018/11/BAROMETRO-FINANZAS-ETICAS-2017-CASTELLANO.pdf>, consultat el 13 de juliol de 2019.

gestionats s'ha vist multiplicada per 7,76 durant els últims 10 anys. Les entitats de finances ètiques a Espanya, van atorgar en 2007, únicament 163 milions d'euros en crèdits mentre que, en 2017, aquesta xifra ja va aconseguir els 1.267 milions.

Quatre comunitats autònomes van acumular el 65,36% del crèdit. Madrid, ocupa la primera posició amb solvència acumulant el 31,73% del crèdit concedit, seguit per Catalunya i Andalusia, amb percentatges de 13,83% i 12,95% respectivament i, finalment, la Comunitat Valenciana, amb un 6,85%.

La morositat en les finances ètiques ha estat històricament inferior a la del sector bancari tradicional. En 2017, la morositat en la banca tradicional, va aconseguir la seua dada més baixa dels últims 5 anys amb un 7,79%, però en aquest mateix exercici anual la banca ètica va registrar un nou rècord de baixa morositat, amb tan sols un 2,2% de crèdits morosos. Aquestes dades visibilitzen sens dubte com l'economia real arrelada en el territori genera un impacte positiu fora de l'abast de l'especulació, té una major resiliència i no dispara la morositat.

V

Cerca i troba la teua alternativa. Escull ja l'opció de la banca ètica!

A Espanya existeixen des de fa alguns anys diverses xarxes per a la promoció de les finances ètiques i alternatives que poden ser un bon punt de partida per a mapejar tot aquest ecosistema. Dos de les xarxes territorials de referència, que s'encarreguen de forma activa de la promoció de les finances ètiques i alternatives són REFAS, Red de Finanzas Alternativas y Solidarias i la REAS, la Red de Redes de Economía alternativa y solidaria, que alberga i promou el Mercat Social, iniciativa que arreplega i mapeja a més de 500 entitats de l'economia solidària i alternativa i els productes i serveis que aquestes ofereixen.

També existeixen entitats com l'Observatori de les Finances Ètiques que aporten molta informació i dades rellevants per a poder fer un seguiment de l'evolució i creixement d'aquestes iniciatives. En la Comunitat Valenciana, és ressenyable, esmentar treballs recents que aporten contingut en aquesta direcció com la

Guia de finances ètiques, cooperatives i locals de la Comunitat Valenciana.¹

A continuació, et presentem aquesta sèrie d'entitats imprescindibles en les finances ètiques espanyoles:

FIARE

La marxa de FIARE en l'Estat Espanyol va començar en 2003 al País Basc. Diversos grups de persones interessades en les finances ètiques van promoure la creació de la Fundació FIARE,² per a construir un moviment de ciutadania activa que establira els fonaments per a crear una banca ètica. L'any 2005, la Fundació FIARE va signar un contracte d'agents amb Banca Popolare Etica³ i va començar a oferir serveis d'intermediació financera en el territori espanyol, ja en 2014, es va iniciar la nova etapa de FIARE , com a Àrea de Banca

---

1. Publicació de 2018, coordinada per Joan Ramón Sanchís Palacio, catedràtic d'Organització d'empreses de la Universitat de València.

2. Web corporativa de FIARE, apartat nuestra historia: <https://www.fiarebancaetica.coop/quienes-somos/nuestra-historia>, consultat el 17 de juliol de 2019..

3. Banca Popolare Etica és una entitat financera italiana nascuda en la dècada dels 90 del segle passat, fruit de la col·laboració de moltes persones i identitats: voluntaris, cooperadors, pacifistes, ecologistes. En aquests anys, el Tercer Sector es va afirmar com un moviment d'organitzacions que produeixen valor, inclòs el valor econòmic, a partir d'un fort pensament polític i social. De la necessitat de trobar reconeixement financer en aquest sector va sorgir la «*Cooperativa Verso la Banca Etica*» per a recaptar el capital social i establir un banc popular.

Popolare Etica. La societat cooperativa adquiriria així l'estructura que manté encara avui dia.

FIARE , disposa actualment de tres oficines situades a Bilbao, Madrid i Barcelona. No podem deixar d'esmentar que a més d'aquestes oficines, FIARE, compta amb un total de 21 GIT (Grups d'Iniciativa Territorial)⁴ distribuïts per tot el territori espanyol, que difonen i promouen la labor del banc i de les finances ètiques en els seus territoris als quals pots unir-te de forma voluntària. A València, trobem a un d'aquests grups: GIT d'Alacant, Castelló i València.

Actualment FIARE disposa d'un capital social de 3.823.000 euros i compta amb una xifra del voltant de 3.000 persones sòcies. El banc ha recollit un volum total d'estalvi de més de 138 milions d'euros i ha concedit un total de prop de 41 milions d'euros en un total 229 préstecs.⁵

Obrim un parèntesi per a parlar de la Fundació Microfinances i Desenvolupament – MICROFIDES, entitat que es dedica a lluitar contra la pobresa donant suport a projectes de desenvolupament social i

---

4. Per a descobrir més informació sobre les activitats d'aquests grups i on trobar-los pots consultar el següent enllaç: <https://www.fiarebancaetica.coop/contacto/git>

5. Xifres únicament de l'Estat espanyol de dades actualitzades a 30/07/2019, consultat el 04/09/2019: <https://www.fiarebancaetica.coop/nuestros-numeros>.

econòmic duts a terme per dones llauradores en països empobrits facilitant a les seues contraparts préstecs. Les contraparts situades en països com el Senegal, Benín, el Perú i l'Equador han usat la fórmula dels microcrèdits proporcionant així accés directe al crèdit a 21.960 dones. Incloem a aquesta entitat juntament amb FIARE, perquè es val de la intermediació bancària d'aquest, que li permet així recol·lectar i gestionar la totalitat dels fons dels dipòsits de les sòcies i clientes de l'entitat financera que decideixen contractar el dipòsit a termini fix Microfides a 40 o 60 mesos, que ofereix FIARE. A més, participa també activament en l'estructura de FIARE banca ètica. Són membres del GiT de Navarra i participen en la Fundació Finances Ètiques representant a l'Associació Fiare Navarra la qual és presidida per Microfides. Amb els fons de Microfides durant l'any 2018 les contraparts locals han donat microcrèdits a 6.205 dones i s'han beneficiat almenys 24.820 persones de forma indirecta.

FIARE, també facilita donar els interessos dels seus dipòsits contractats a entitats reconegudes de promoció de l'economia solidària i les finances ètiques com; REAS, REFAS, Acció Solidària contra l'Atur, Mercat Social Madrid, Fons Solidaritat Paz i Esperanza de Granada, IDEAS o, com hem esmentat, la pròpia Fundació Microfides.

TRIODOS BANK

Triodos Bank va començar la seua activitat en 1971, gràcies a la iniciativa d'alguns directius de banca i economistes preocupats per gestionar els diners de forma sostenible. En 1980 es va fundar Triodos Bank als Països Baixos, amb un capital social inicial de tan sols 540.000 euros. A poc a poc el banc va anar creixent arribant a països com Bèlgica o Regne Unit. L'any 2006, es va obrir la primera oficina comercial a Espanya.

És una de les entitats fundadores de l'Aliança Global per a una Banca amb Valors, una xarxa independent de bancs que promouen les finances ètiques i que utilitzen les finances per a aconseguir un desenvolupament econòmic, social i mediambiental sostenible.

Triodos Bank a Espanya compta amb una xarxa de vint oficines. A més de comptar amb uns serveis centrals a Madrid, compta amb oficines a La Coruña, Albacete, Badajoz, Barcelona, Bilbao, Girona, Granada, Madrid, Màlaga, Murcia, Oviedo, Pamplona, Palma de Mallorca, Sevilla, València, Valladolid, Zaragoza.

En els últims 5 anys els seus dipòsits de clients han anat creixent de forma constant i sòlida, des dels 1.420 milions d'euros en 2014, 1.660 (2015), 1.860 (2016), fins a superar la xifra dels 2.005 milions en 2017 i estabilitzant-se en 2018 amb un saldo de 2.031

milions d'euros. També ha crescut la seua inversió creditícia que ha passat dels 782 milions en 2014 als 1.401 milions en 2018.

OIKOCREDIT

El naixement de Oikocredit està molt relacionat amb un moment històric del segle passat que va impulsar una nova generació de moviments socials, el maig del 68. La idea es va començar a gestar a la calor dels successos que es van produir en aquell mes i el clima internacional pacifista despertat i sacsejat per la guerra del Vietnam. Finalment, l'any 1975, el Consell Mundial d'Iglesias va fundar la cooperativa als Països Baixos.

Des de llavors, Oikocredit s'ha dedicat a oferir la possibilitat d'invertir els estalvis dels seus clients amb criteris ètics. La forma de fer-ho és a través de l'adquisició de Certificats de Dipòsit (CDA)⁶ de la Fundació Accionarial d'Oikocredit Internacional, el capital de la qual és invertit íntegrament a comprar accions de la cooperativa Oikocredit Internacional. És amb aquests diners amb el qual Oikocredit concedeix préstecs i fa inversions en organitzacions de països del Sud Global.

---

6. Cada CDA equival a una acció de la cooperativa Oikocredit Internacional. Els CDA de la OISF són un producte d'inversió amb fullotó propi, depositat davant la Comisión Nacional del Mercado de Valores (CNMV). La inversió mínima són 200 euros.

L'entitat compta amb una estructura descentralitzada, amb una oficina central en Amersfoort, i més de 30 oficines en països del Sud, amb personal expert local que treballa directament en terreny amb les organitzacions donades suport.

Per a canalitzar la participació, en l'Estat Espanyol existeixen 3 associacions de suport que es troben a Catalunya, Euskadi, Sevilla i un grup de voluntariat a Madrid, que també duen a terme activitats d'Educació per al Desenvolupament i sensibilització sobre les finances ètiques en general.

Oikocredit és una cooperativa no bancària que funciona sobre la base dels principis que promouen les finances ètiques. L'entitat compta amb un total de 676 sòcies distribuïdes en 69 països, actius totals per valor de 1.319,6 milions d'euros i crèdits amb un montant mitjà de 1,8 milions d'euros.

COOP 57

Coop57 va ser creada gràcies a les indemnitzacions rebudes després de la lluita sindical que van mantindre les treballadores de l'Editorial Bruguera amb motiu del seu acomiadament, amb les quals van crear un fons per a promoure projectes econòmics que perseguiren la creació de llocs de treball de qualitat aplicant models

cooperatius. Coop57 va iniciar el seu camí molt vinculat i implicat amb el cooperativisme de treball associat, però progressivament va veure com la seua base social i el seu nombre de socis s'expandia fins a albergar a tota mena d'entitats de l'economia social i solidària.

En 2005, Coop57 va posar en pràctica un model de creixement en xarxa. Una xarxa d'entitats d'economia social i solidària d'Aragó i Coop57, conjuntament, van decidir compartir el projecte i crear Coop57 Aragó. Actualment, Coop57 ja compta amb 8 seccions territorials, una d'elles situada en la Comunitat Valenciana, en les quals participen entitats de 16 sectors d'activitat diferents de l'economia social i solidària, tots ells inserits en els seus àmbits d'actuació el cooperativisme, l'economia social i solidària i les finances ètiques.

En els últims deu anys, dins del període 2008-2018 ha finançat 2.429 préstecs per un import total superior als 89 milions d'euros. Les aportacions de les sòcies col·laboradores van arribar a sobrepassar un capital acumulat de 35 milions d'euros.

Colonya, Caixa Pollença

És una de les dues caixes d'estalvis que encara existeixen en el sistema bancari espanyol després de la crisi financera de 2008. És considerada una entitat de finances ètiques, atés que encara manté aquesta estructura de

caixa d'estalvis tradicional, molt connectada amb el territori, però fonamentalment perquè des de fa 20 anys desenvolupa amb èxit una iniciativa de banca ètica, L'Estalvi Ètic o Estalvi Ètic. La idea va vindre per part de dues entitats, Fundació Deixalles i Càritas per a tractar d'oferir un producte financer que els permetera estalviar i finançar activitats amb valors, responsabilitat ambiental i social, creant així la primera llibreta d'estalvi ètic de tot el territori espanyol. Colonya, Caixa Pollença fa gala, com altres entitats de finances ètiques, d'un comitè ètic que analitza els projectes susceptibles de ser finançats.

Caixa Pollença només manté oficines físiques en l'àmbit insular de les Illes Balears i manté obertes al públic 20 oficines: 16 a Mallorca, 3 a Menorca i una a Eivissa.

En 2018, es van formalitzar 411 finançaments amb criteris ètics, amb un import total concedit de 19 milions d'euros. El seu índex de morositat se situa en el 2,84%. Els finançaments d'estalvi ètic van ascendir durant l'any 2018 a 186 milions d'euros.

CAF, Comunitats Autofinanciades

Les CAF estan formades entre 10 i 30 persones que aporten xicotetes quantitats de diners. Amb el fons creat s'ofereixen xicotets crèdits als socis que serveixen

per a cobrir despeses com a reparacions, llibres per a l'escola dels nens i remeses al país d'origen, entre altres. La seua implantació geogràfica és d'àmbit mundial. S'estima que hi ha aproximadament 300.000 comunitats d'aquest tipus que agrupen a més de 20 milions de persones. A Catalunya, per exemple, existeixen al voltant d'unes 35 CAF que agrupen 600 persones.⁷ A València des de 2014 existeix la CAF anomenada Minibanco, amb 19 membres.

Fundació Acció Solidària contra l'Atur

Acció Solidària Contra l'Atur (ASCA) és una organització no governamental i sense ànim de lucre fundada l'any 1981 a Barcelona. La Fundació va ser impulsada per un grup de persones que volien actuar enfront de la severa crisi d'ocupació. Està formada bàsicament per voluntaris i gestiona un fons econòmic privat. És l'única entitat civil i laica d'àmbit català que concedeix microcrèdits sense interès per a projectes que creen ocupació. Els projectes presentats provenen dels mateixos aturats, dels serveis de promoció econòmica dels ajuntaments, dels consells comarcals o d'altres organismes públics.

---

7. *Leconomia solidària en 100 paraules*, pàg.48. Jordi Garcia Jané. Editorial Icaria Antrazyt (2017).

L'entitat forma part de diferents organismes i col·lectius com la Coordinadora Catalana de Fundacions de les Entitats Catalanes d'Acció Social, de la Xarxa d'Economia Solidària, FETS, la Federació Catalana de Voluntariat Social, FIARE, de la junta de govern de l'Acord Ciutadà per una Barcelona inclusiva de l'Ajuntament de Barcelona i de la Comissió d'Acció i Cooperació dels Enginyers Industrials de Catalunya.⁸

L'entitat, tal com reflexa en els seus comptes anuals de 2018, manté en préstecs a tercers tant a curt com a llarg termini prop de 980.000 euros, concretament 512.920 i 465.880 respectivament.

JAK

El projecte està basat en l'experiència de JAK Medlemsbank, entitat sueca fundada en els anys 60 i que en l'actualitat compta amb llicència bancària i uns 40.000 membres.

El tipus de serveis financers que ofereix JAK són sempre ajudes sense interessos vinculats a fons sense remuneració, però amb una particularitat. En el Projecte JAK, l'entitat segueix el seu propi sistema, el sistema

---

8. Podem trobar aquesta informació a l'apartat, Qui som, en la web de ASCA: <https://acciosolidaria.cat/es/qui-som/>

JAK.⁹ Els possibles beneficiaris d'aquestes ajudes són en qualsevol cas sempre les persones associades de JAK, únicament persones físiques i autònoms. Els projectes sempre han de passar el filtre de la comissió d'ètica. El moviment de la banca lliure d'interessos, on s'insereix aquest projecte, té presència amb iniciatives similars en altres països com Finlàndia, Itàlia, Dinamarca o Alemanya.

IDEAS

IDEAS, està situada en Vilafranca, Córdoba. En el camp de les finances ètiques, la principal proposta d'IDEAS és el Préstec Solidari que permet a la cooperativa accedir a finançament per part de particulars que decideixen prestar-li diners a canvi d'un interès que pot oscil·lar entre el 0% i el 3% depenent de les condicions pactades entre el prestador i la cooperativa.

---

9. El sistema d'ajudes va lligat a l'estalvi, els diners concedits a uns membres procedeix directament dels estalvis d'uns altres. Quan un membre fa ús del sistema prenent una ajuda ha de contribuir a la sostenibilitat del sistema, estalviant. En funció de la quantia i durada de l'ajuda, haurà de realitzar un estalvi obligatori d'una certa quantitat de diners. <https://proyectojak.es/el-sistema-jak/>

Associacions, vinculades a REFAS, que gestionen un fons de solidaritat o similars que concedeixen préstecs, préstecs amb interès 0%

- Associació Banca Ètica de Badajoz.
- Associació «Fons de Solidaritat» de Granada.
- Associació «Fons de Solidaritat del Port de Santa María».
- Asociación Banca Alternativa de Mèrida – ABA Mèrida.
- Finances com a Instrument de Desenvolupament Solidari – FIARE.
- Associació Fons de Solidaritat de Talavera de la Reina.
- Associació per un interès Solidari – O PETO.

Entitats incloses en el Mercat Social/REAS

- Associació Finançament Solidari: Associació, sense ànim de lucre, amb l'objectiu d'impulsar l'economia solidària des de diversos vessants: els préstecs privats solidaris, la sensibilització sobre l'ús ètic dels diners i el treball en xarxa.
- Elkarcredit: Ofereix dipòsits per a després finançar amb microcrèdits de cooperació al desenvolupament en països del Sud.
- ESOR. Economia Solidària De La Rioja: Promou la sensibilització sobre finances ètiques i solidàries i concedeix xicotets préstecs.

Entidades incluidas en Barómetro de las finanzas éticas 2017

- Asociación Red Impulsa: Microcréditos.

Afegim a continuació la llista de membres de FEBEA que mostra les principals opcions de banca ètica a Europa

- APS Bank , <https://www.apsbank.com.mt>
- Banca Etica, www.bancaetica.it
- BAS - Banque Alternative Suisse , www.abs.ch
- BFG Eigentümer/-innen- und Verwaltungsgenossenschaft eG , www.mitgruenden.at
- Caisse Solidaire , www.caisse-solidaire.org
- Caixa Pollenca, www.colonya.es
- Cassa Centrale Banca, www.cassacentrale.it
- Cassa Padana, <http://www.cassapadana.it/>
- Cassa Rurale di Bolzano Soc. Cooperativa
- Cooperative Bank of Chania, ww.chaniabank.gr
- Cooperative Bank of Karditsa Coop.L.L., www.bankofkarditsa.gr
- Cooperative for Ethical Financing - Ebanka, <http://www.ebanka.eu/>
- CREDAL, www.credal.be
- Crédit Coopératif , <https://www.credit-cooperatif.coop/Institutionnel>
- CULTURA BANK, www.cultura.no

- Erste Social Finance Holding GmbH, <https://www.erstegroup.com/en/about-us/social-banking>
- Etimos, www.etimos.it
- Femu Qui, www.femu-qui.com
- FESCOOP - COOPERATIVE FOR THE DEVELOPMENT OF ETHICAL AND SOLIDARITY FINANCE, CRL, www.fescoop.org
- Fundación Finanzas Éticas, <https://finanzaseticas.net/>
- Hefboom, www.hefboom.be
- LA NEF, <https://www.lanef.com/>
- Merkur Cooperative Bank, www.merkur.dk
- Sefea Holding SC, www.sefea.org
- SIDI, www.sidi.fr
- SIFA, www.franceactive.org
- TISE SA, www.tise.pl
- Ulster Community Investment Trust Ltd (UCIT) / Community Finance (Ireland), www.ucitltd.com

VI

No oblides una altra peça important del trencacaps de les finances ètiques... les assegurances i les corredories d'assegurances ètiques

Les companyies asseguradores són un altre dels actors que interpreten un paper principal en el sistema financer. A més de complir amb la seua funció principal de dotar de cobertura enfront dels riscos econòmics de sufragar despeses de reparació o indemnització, igual que els bancs, no utilitzen més que una part dels diners que cobren per les pòlisses d'assegurances als seus clients, per la qual cosa no necessiten disposar de tots els seus recursos en diners líquids en tot moment. De tal manera que amb part dels nostres diners realitzen inversions per aconseguir ingressos suficients per a poder mantindre el seu negoci. Òbviament, la rendibilitat serà i és la principal raó de ser d'aquestes inversions. Les companyies asseguradores també inverteixen en empreses d'armes, i en tota classe de transnacionals, fons d'inversió i qualsevol que siga el producte que ofereisca rendibilitat. És per això que és tan important optar per un banc ètic com per una assegurança ètica.

Des del punt de vista del client, existeixen una infinitat de modalitats i tipologies d'assegurances, tantes com riscos puguen cobrir. És fàcil poder adquirir assegurances d'habitatge, de salut, de vida, de responsabilitat civil, d'automòbils o qualsevol classe de maquinària. Probablement, cap banc et prestarà els seus diners perquè compres un habitatge sense que abans contractes una assegurança per al teu habitatge i fins i tot segurament t'oferirà un.

Per a mediar entre els possibles clients i les companyies asseguradores existeix una figura, a priori, dotada d'imparcialitat, el corredor d'assegurances. Bàsicament, es tracta d'un intermediari que s'encarrega d'assessorar i trobar el millor segur per als seus clients. Treballa amb múltiples companyies asseguradores per a oferir una gamma àmplia de productes que s'ajusten a totes les necessitats. Per a això opten per companyies asseguradores, que com hem esmentat, inverteixen part dels diners que reben de les quotes dels seus clients i, desgraciadament, no ho fan amb criteris ètics.

Existeixen corredories d'assegurances i companyies asseguradores que formen part de l'entorn de les finances ètiques, són les que tenen el segell Ethsi, una eina, dissenyada per l'Observatori de les Finances Ètiques, que s'ha erigit com a fonamental en l'àmbit de les assegurances ètiques. La seua qualificació ens permet poder

conèixer en profunditat quin és el grau de maduresa del desenvolupament de criteris relatius a la gestió o la inversió per part de les companyies asseguradores, corredories o mutualitats que han rebut puntuació. A continuació, vam mostrar únicament les entitats amb certificació *Ethsi*.

Corredories de segurs ètiques

- *CAES, Cooperació per a l'assegurament ètic i solidari*. Projecte promogut en territori espanyol per dues corredories d'assegurances, Arç Cooperativa i SERYES. Aquest projecte a més compta amb el suport del seu homòleg italià, CAES Itàlia i amb el patrocini de Atlantis Grup Assegurador. Es dedica al foment i el desenvolupament de l'assegurança ètica i solidària en l'economia social i solidària.
- *Arç Cooperativa*. Fundada en 1983, està especialitzada en el sector de l'economia social i solidària, el món associatiu i les energies renovables. Anualment, faciliten i cobreixen les necessitats asseguradores de més de 2.000 cooperatives i 190.000 persones.
- *Seryes*. Fundada en 1987, manté un marcat perfil cooperativista, més del 90% del seu capital, és de propietat col·lectiva. L'entitat també s'allunya

dels valors especulatius i aposta per la inversió en criteris ètics. Aquesta corredoria basca d'assegurances aposta clarament per les finances ètiques i per donar suport a la banca ètica, a més de fomentar la inversió socialment responsable o potenciar el consum local i responsable.

- *Social Partners*. Es dedica a cobrir les necessitats asseguradores de l'àmbit social. Centres ocupacionals, residències, fundacions tutelars, oci... Donen respostes a més de 300 entitats socials de totes les formes jurídiques possibles (associacions, Fundacions, Fundacions especials, Cooperatives...). Està especialitzada en cyberiscos i fugides de dades.

Mutualitats ètiques

- *Mutuacat*. Naix en 1969 sota la denominació de Mútua Manresana, com a mutualitat de previsió social, solidària i participativa, de creació i adhesió voluntària. Des de llavors s'ha mantingut fidel a l'esperit fundacional del mutualisme, basat a ajudar-nos els uns als altres i a autogestionar-nos. Forma part de la Federació de Mutualitats de Catalunya.
- *Previsora General*. Compta amb més de 90 anys d'història, lligats al mutualisme català i a l'eco-

nomia social. Aquesta especialitzada i orientada cap al món laboral, empreses, autònoms i col·lectius, encara que també ofereix els seus serveis a particulars.

- *Mutualcoop*. Associació estratègica entre Arc Cooperativa i Previsora General que ofereix assegurances de conveni col·lectiu. Aquest tipus d'assegurances va dirigit a organitzacions i empreses de l'economia social, identificades per la seua forma jurídica com a cooperatives, fundacions, associacions o que, per la seua activitat social, formen part de l'economia social com, per exemple, centres especials de treball (CET) o empreses d'inserció social (EIS).

Companyies asseguradores ètiques

- *Atlantis*. Entitat asseguradora que naix en 1990 per a oferir assegurances per a persones i entitats que comparteixen els valors i principis de l'economia social. Es defineix com una entitat compromesa «con el desarrollo económico y social sostenible, la economía social, la enseñanza, los sindicatos y los movimientos asociativos».¹

---

1. Web corporativa de Atlantis: <https://www.atlantis-seguros.es/general/quienes-somos/sobre-atlantis.aspx>, consultada el 24 de juliol de 2019.

- En 2015, Atlantis es va integrar amb en el Grup Assurances du Crédit Mutuel España (Grup ACM), grup assegurador de Crédit Mutuel, principal banc mutualista francès amb més de 30 milions de clients, pioner en assegurances i que comparteix els valors de l'economia social.
- *Assegurances Lagun Aro*. Companyia asseguradora que pertany al Grup Laboral Kutxa i està integrada dins del Grup Mondragón.² Compta amb una extensa xarxa d'oficines en tot el territori espanyol.

---

2. El Grup Mondragón és un grup cooperatiu multisectorial basc que va iniciar la seua marxa en 1956. És considerat una de les experiències de democràcia empresarials més importants que han existit. Impulsada per José María Arizmendiarreta, ànima del moviment cooperativista basc del segle XX. Avui dia integra a cooperatives com Eroski, ULMA o Fagor Ederlan.

VII

Fes el teu primer pas! Comença el teu camí en les finances ètiques!

Com ja has pogut veure, hi ha alternatives de finances ètiques prop de tu. Què t'ofereix exactament cadascuna d'elles?

En la següent taula recollim una selecció dels productes financers bancaris més comuns de la banca ètica.¹ No tindràs problemes per a trobar molta més informació sobre ells, recorda, la transparència és un dels principis fonamentals de les finances ètiques. També podràs veure quin model d'entitat desenvolupa cadascuna per a així conèixer també el grau d'implicació o participació que pots arribar a aconseguir en elles, ja que ho considerem un element important: les finances ètiques no poden continuar creixent sense la nostra implicació!

---

1. Es troben incloses en la taula una selecció d'entitats, que hem considerat representativa, però existeixen més iniciatives de tipus parabancari i associatiu, pròximes al que podem entendre per finances ètiques o més aviat al concepte de finances alternatives i solidàries.

Tipus d'entitat	Societat cooperativa bancària	Cooperativa no bancària Sud Global	Cooperativa de serveis financers	Societat anònima bancària	Caixa d'estalvis*
Productes o serveis oferts					
Compte corrent	✓			✓	✓
Compte corrent per organitzacions	✓			✓	
Targeta de dèbit	✓			✓	
Compte d'estalvi				✓	✓
Depòsits a termini fix	✓			✓	
Aportacions de capital			✓		
Plans de pensions				✓	
Certificats de dipòsit per accions (CDA)		✓		✓	✓
Préstecs per a inversió o finançament de projectes	✓		✓	✓	✓
Finançament de l'actiu circulant	✓		✓	✓	✓
Avals bancaris				✓	

* Serveis ètics oferts a través del producte financer l'Estalvi Ètic o Estalvi Ètic.

Avançament de subvencions	✓				✓
Avançament del pagament de factures de l'administració pública					
Préstecs d'intercooperació (entre entitats sòcies de Coop57)					
Préstecs per a l'habitatge cooperatiu					
Targeta de crèdit	✓			✓	
Hipoteques o préstecs hipotecaris	✓			✓	
Préstecs personals	✓			✓	
Microcrèdits per el Sud Global		✓			
Retirada d'efectiu (caixers)	✓			✓	✓
Assegurances ètiques				✓	
TPV				✓	

Font: Elaboració pròpia.

VIII

Descobreix i coneix tot el que les finances ètiques poden fer amb els teus diners!

Com hem anat veient al llarg d'aquesta publicació, les finances ètiques ajuden a promoure iniciatives de persones o entitats que aporten avanços per a la transformació ecosocial, decidint així no alienar-se amb la idea de maximitzar el benefici i actuar com una entitat financera convencional més.

Les entitats que hem citat com a exemple, tenen a més una visió i una missió diferents en cada cas, que les orienta a treballar amb diferents públics. Com hem comprovat s'allunyen o volen allunyar-se del model corporatiu de la banca tradicional i tenen estructures organitzatives i jurídiques diferents desenvolupant sovint estructures de supervisió ètica, els denominats comitès d'ètica.

Aquests pilars estructurals i els set principis que com vam veure regeixen a les finances ètiques són els que acaben configurant en gran manera el mapa de projectes o inversions de cada entitat. En aquest punt, veurem en quins àmbits de la nostra economia real i pròxima podem emmarcar-los i veurem un exemple de cada entitat.

Tipus d'entitat	Societat cooperativa bancària	Cooperativa no bancària Sud Global	Cooperativa de serveis financers	Societat anònima bancària	Caixa d'estalvis*
Àmbit de activitat					
Tercer sector social	✓			✓	✓
Economia social i solidària	✓		✓	✓	✓
Desenvolupament del Sud Global	✓	✓		✓	

Font: Elaboració pròpia.

* Serveis ètics oferts a través del producte financer l'Estalvi Ètic o Estalvi Ètic.

Projectes finançats per les finances ètiques

A continuació, donarem algunes dades sobre projectes finançats recentment per aquestes entitats. Totes elles fan un exercici de transparència i ens mostren els projectes —de persones jurídiques— que han finançat, complint així amb un principi bàsic per a definir a una entitat de finances ètiques, la transparència.

FIARE, en l'apartat de la seua web, *Con mi dinero*¹ divideix i permet filtrar els seus crèdits per any, sector

1. Transparència en FIARE; Apartat *Con mi dinero*: <https://www.fiarebancaetica.coop/conmidinero?page=1>

i tipologia, de tal manera que apareixen projectes d'Agricultura de proximitat i/o ecològica, com el de Bioalai associació de consum ecològic; de Cooperació internacional i comerç just, o com el de la Xarxa social Koopera Gizarte Sarea s.coop; de Cultura i Educació, del qual pot servir d'exemple el crèdit concedit a la Fàbrica Taronja de pel·lícules S.L.; de Promoció de les Finances Ètiques, com el concedit a MICROFIDES S.L., d'Inserció social i/o laboral, del qual apareix entre altres l'exemple de Eduvic SCCL, amb un préstec per a ampliació de negoci; de Sostenibilitat Mediambiental, com el préstec a Ecoturisme Espadan S.L., o d'Habitatge, amb préstecs hipotecaris com el rebut per Entrepatis S.coop. Mad: Finalment, com a projecte a destacar i que uneix educació, sostenibilitat mediambiental, bioconstrucció i cooperativisme trobem a Agotzenea, o el concedit a la microcooperativa Etxeko, formada per dos joves de Zubiri, Navarra que servirà per a crear un projecte que a més de ser un punt de formació i intercanvi d'idees per a una forma de vida sostenible i respectuosa amb el medi ambient impartirà cursos i tallers relacionats amb la bioconstrucció, l'agricultura orgànica, l'ecologia o la gestió forestal.

Coop57. En el seu directori no ofereix detalls sobre els projectes finançats, amb el que no podem mostrar a quines entitats ni amb quina quantitat exacta ha finançat. No obstant, només poden ser sòcies de serveis, les cooperatives, associacions, fundacions, empreses d'inserció i altres entitats de l'economia social i solidària que realitzen una activitat econòmica de forma autònoma i que, en la base de la seua activitat, generen impactes positius. A més exclou a formes jurídiques mercantils com les S.L o les S.A. i a persones individuals. Coop57, sí que facilita, no obstant això, la informació agregada per sectors de totes les seues sòcies, tant d'estalvi com de serveis per sectors. Les divideix en els següents: Alimentació, Assessorament i serveis, Atenció a les persones i col·lectius específics, Comunicació i noves tecnologies, Cultura, Disseny i publicacions, Espais socials i de representació, Formació i educació, Habitatge, Indústria i manufactures, Logística, Medi ambient i sostenibilitat, Oci, Roba i tèxtil.

En la seua memòria, mostra també el nombre de préstecs i quantitats per sector prestats anualment, destinats a habitatge, locals i instal·lacions, alimentació, agricultura, ramaderia i comerç just; medi ambient i sostenibilitat; cultura, art, educació i formació; Inclusió sociolaboral, assessorament, consultoria i gestoria;

desenvolupament comunitari i d'economia solidària, espais socials, associats i de representació, o comunicació i audiovisuals.

Coop57, és una de les entitats que més fort aposta pel cooperativisme, i en particular, també pel model de cooperatives d'habitatges en cessió d'ús. Un de les fites històriques recents d'aquest nou sector va ser el sorgiment del projecte de la Borda SCCL,² fruit del procés d'apropiació i gestió comunitària de Can Batlló per part de les veïnes del barri de Sants a Barcelona. Coop57, va aportar un préstec per a la inversió de 500.000 euros, però, a més, va materialitzar una emissió de títols participatius per a finançar al projecte que va aconseguir recaptar gràcies a la solidaritat d'entitats i particulars afins al projecte un total de 865.000 euros.

Triodos Bank. El banc ètic de major volum a Espanya presenta tres principals àmbits de finançament, el cultural, el social i el mediambiental. Aquests, al seu torn, tenen diferents ramificacions. Mentre cultura inclou: art i cultura, educació i oci, turisme, moda sostenible i esport, el social es divideix en: projectes d'integració social, capacitats diferents, atenció a persones majors, comerç just, cooperació al desenvolupament i salut i

---

2. Informació extreta de La Borda SCCL: <http://www.laborda.coop/es/proyecto/financiacion/>, consultat el 3 de septiembre de 2019.

benestar. Finalment, medi ambient recull projectes d'energies renovables, construcció sostenible, agricultura i ramaderia, conservació de la naturalesa i alimentació ecològica.

Oikocredit finança projectes de Cooperació al Desenvolupament, microfinanzas, agricultura sostenible i energies renovables, principalment a Amèrica Llatina. Com a exemple de projecte d'inclusió financera, a l'Argentina, ha finançat un projecte que integra microfinances, capacitació empresarial i atenció de salut per a dones de baixos ingressos, a través de l'associació Pro Dona Argentina (PMA). Les usuàries i les seues famílies tenen a la seua disposició, programes de capacitació empresarial i un servei d'atenció de salut per una tarifa fixa mensual que s'inclou en la quota del préstec que han rebut.³

Colonya Caixa Pollença, finança: Iniciatives d'economia verda; d'educació, cultura i R+D+I; de salut i benestar; d'economia productiva i desenvolupament local; i d'habitatge. Un dels projectes als quals més facilitats de finançament ha proporcionat Colonya,

---

3. Informació provinent de l'apartat web de Oikocredit: «Que fem, les organitzacions que financem»: <https://www.oikocredit.es/es/que-hacemos/las-organizaciones-que-apoyamos/organizaciones-que-apoyamos-detail/10874/pro-mujer-argentina>, consultat el 3 de setembre de 2019.

Caixa Pollença ha estat el Projecte Home Balears, amb una pòlissa de crèdit a aquesta entitat que es dedica a acompanyar en la sortida de la drogodependència i inserir laboralment a les persones beneficiàries.⁴

---

4. Pàgina web de *Projecte Home Balears*: <https://www.projectehome.com/>, consultat el 3 de setembre de 2019.

IX

Ara que ja les coneixes... Promou les finances ètiques!

Existeixen diverses entitats, campanyes de denúncia i xarxes que es dediquen a denunciar les activitats dels bancs i entitats financeres que promouen la vulneració de Drets Humans, impactes negatius en el medi ambient o qualsevol altra externalitat negativa que pugui provocar una activitat econòmica. Recordes allò dels criteris negatius? A això ens referim. D'altra banda, aquestes entitats, campanyes i xarxes també es preocupen de promoure les finances ètiques.

En l'àmbit individual aquestes iniciatives t'ofereixen la possibilitat d'aportar el teu granet de sorra mitjançant voluntariat o un altre tipus de col·laboració o participació com, per exemple, fer-te sòcia o donar-les suport econòmicament. Però en l'àmbit col·lectiu o associatiu, també existeixen possibilitats de participar i integrar-se en aquestes campanyes, xarxes o federacions. A continuació, t'indiquem alguns exemples de tot aquest ecosistema perquè pugues començar a buscar on implicar-te, associar-te o col·laborar.

Entitats i campanyes que investiguen o treballen el finançament de les armes

Campanya Banca Armada a Catalunya

- Centre Delàs d'Estudis per la Pau, <http://www.centredelas.org/es/>
- Setem Catalunya, <http://www.setem.org/site/es/catalunya/>
- ODG, <https://odg.cat/es/>
- Col·lectiu RETS, <https://collectiurets.wordpress.com/>
- Justícia i Pau Barcelona, <https://www.justiciai-pau.org/es/>

Campanya Banca Armada la Comunitat Valenciana

- SETEM Comunitat Valenciana, <http://www.setem.org/site/es/comunitat-valenciana>
- Fundació Novessendes, <http://novessendes.org/>
- Centre Delàs d'Estudis per la Pau, <http://www.centredelas.org/es/>

Suport estatal a la campanya Banca Armada

- Centre Delàs d'Estudis per la Pau, <http://www.centredelas.org/es/>
- Setem, <http://www.setem.org/site/es/federacion>
- Alternativa Antimilitarista–MOC, <https://www.antimilitaristas.org/>

Campanyes i entitats de desinversió en armament internacionals

- Stop explosive Investments, <https://stopexplosiveinvestments.org/>
- Don't Bank on the bomb, <https://www.dontbankonthebomb.com/>
- PAX Holanda, <https://www.paxforpeace.nl/>

Base de dades de la banca armada

- En Base de dades del Cicle Econòmic Militar del Centre Delàs d'Estudis per la Pau, <http://www.centredelas.org/bancaarmada/es/>

Promoció de les finances ètiques a Espanya

- Enclau, en Comunitat Valenciana, <http://enclau.org/>
- FETS, <http://fets.org/es/> que promou al seu torn: Dinerétic, <https://www.dineretic.net/> i Banca ètica, <http://bancaetica.cat/es/> a Catalunya
- Fundació Fiés (participa en juntes d'accionistes d'empreses d'armes a través de Shareholders for Change (SFC), en tot l'Estat.
- Setem, a través de les seves organitzacions federades en tot l'Estat, <http://www.setem.org/site/es/federacion>

Entitats internacionals de seguiment i denúncia de les inversions no ètiques del sector financer

- BankTrack, <https://www.banktrack.org/>
- Finance Watch, <https://www.finance-watch.org/>
- Observatoire de multinationales, <http://multinationales.org/>
- Transnationale Institute (TNI) <https://www.tni.org/>

Xarxes de promoció de les finances ètiques o l'economia solidària

- Xarxa de Finances Alternatives i Solidàries, RE-FAS, <http://refas.org/>
- Xarxa Europea de Microfinanzas, <https://www.european-microfinance.org/>
- Aliança Global per a la Banca amb Valors (GABV), <http://www.gabv.org/>
- Federació Europea de Bancs Ètics i Alternatius (FEBEA), <http://www.febea.org/>
- Portal d'Economia Solidària, <https://www.economiasolidaria.org/>

X

Construïm juntes l'alternativa a la banca armada... una banca ètica per a una economia ètica

Per a moltes persones el sistema financer continua sent un gran desconegut tot i que influeix de forma important i en cada vegada més aspectes de les nostres vides. L'objectiu d'aquest llibre divulgatiu, és informar, conscienciar i mobilitzar a totes les seues lectores per a quines actuen i unisquen energies per a anar construint alternatives a l'economia actual, que genera pobresa, guerra i destrueix el planeta.

Com fer-ho? En aquesta publicació et plantejem què es pot fer des de l'activisme i els moviments socials, des de la difusió en xarxes socials o, per exemple, canviant de banc movent els teus estalvis cap a les alternatives de finances ètiques que estiguen a tu abast. Els canvis individuals són un pas important en l'àmbit personal però les societats avancen quan els canvis són col·lectius.

Tu pots ser aquesta metxa que encenga el canvi en amics i coneguts, pots portar la proposta a la teua assemblea de barri, a la teua associació de voluntariat, a la teua comunitat de veïnes, al teu grup de consum

ecològic o a la teua associació esportiva. Segur que en algun moment o un altre tens la possibilitat d'obrir aquest debat en el teu entorn pròxim.

Però per què proposem aquests canvis i aquestes mobilitzacions en favor de les finances ètiques? Què podem esperar obtindre si agafem el seu tren?

Esperem obtindre un sistema més just, menys desigual, que rebutge l'ús de la guerra com a eina de política exterior i no promoga una suposada pau basada en la por a les armes. Pensem en un sistema que es declare pacifista, cooperativista, que pose a la vida i a les persones en el centre, que siga feminista i no patriarcal, no etnocèntric, que es mostre solidari i antiracista, un sistema en el qual no hi haja persones inferiors, excloses, marginades, explotades.

Com hem vist amb els exemples que hem exposat anteriorment, es van teixint xarxes i moviments que ens aporten coneixement, experiències, alternatives reals, nous reptes que van configurant una proposta multidisciplinària que ataca cadascuna de les externalitats negatives que genera el model capitalista neoliberal.

Jordi Garcia Jané, en el seu llibre publicat en 2017: *L'economia solidària en 100 paraules*, reflecteix molt bé aquesta idea recollint una cita de la Xarxa de l'Economia Solidària:

No es tracta de venerar l'economia solidària com la nova panacea a tots els mals actuals. L'economia solidària no és la solució, en majúscules, que ens permetrà aconseguir un sistema econòmic més just, democràtic i sostenible; si per ventura, és tan sols una part que convindrà travar sòlidament amb unes altres.

Es tracta de sumar a les economies feministes, pacifistes, ecologistes, del decreixement, així com a l'economia social i solidària, el cooperativisme de treball i de consum, les economies comunitàries, les economies col·laboratives del procomú, el cooperativisme de plataforma, entre moltes altres alternatives que sorgeixen des de baix, per a qüestionar els de dalt. Totes elles van construint una alternativa de forma conjunta des de punts de vista diferents, en el qual les finances ètiques poden ser el denominador comú que les impulse. És ací on resideix el seu gran potencial com a motor de canvi i hem de continuar fent-les créixer sense perdre de vista els seus principis. Canviar-se a la banca ètica és canviar el món.

Què poden fer les administracions públiques per a la promoció de les finances ètiques?

El cas de la Comunitat Valenciana

Finalment, en aquest apartat, la nostra intenció és deixar per un moment a un costat el paper que poden protagonitzar en aquesta transició cap a les finances ètiques la societat civil a escala individual i col·lectiva i intentar proposar o parlar sobre els passos que ja estan donant les administracions valencianes i els que podrien donar-se, o almenys apuntar en quina direcció haurien de dirigir-se.

És important, en primer terme, destacar el paper del sector públic en el conjunt de l'economia i com aquest fet s'ha de considerar un factor molt rellevant per a aconseguir transformacions socials. Com recull l'informe elaborat per NOVACT, Guia per a la defensa i la promoció dels drets humans en la contractació pública,¹ aquesta contractació pública del conjunt de les administracions representa el 18,5% del total del PIB espanyol.

En segon terme, les administracions públiques, tant autonòmiques com locals, han de tindre la voluntat de desenvolupar iniciatives com les finances ètiques pel

---

1. Informe publicat per NOVACT disponible en català: <https://novact.org/2017/11/guia-per-a-la-proteccio-i-la-promocio-dels-drets-humans-en-la-contractacio-publica/>, consultat el 4 de setembre de 2019

seu impacte social i mediambiental positiu, atés que la contractació pública en termes generals està orientada a seguir criteris socials, ambientals o ètics, i les finances ètiques compleixen amb tots ells.

Administracions públiques i finances ètiques. Un camí per a recórrer juntes?² El cas de la Comunitat Valenciana

Les administracions públiques igual que moltes altres organitzacions, públiques i privades, prenen com a referència per a elaborar legislar o establir criteris de RSC o contractació l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible publicada per l'ONU en 2015 que planteja la necessitat d'establir els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).³

En l'ordenament jurídic estatal, la Llei 9/2017, la més recent transposició espanyola de la legislació europea, d'obligatori compliment, en matèria de contractació pública, preveu explícitament la incorporació

---

2. Les recomanacions, conclusions que ací es recullen provenen principalment del treball previ del Centre Delàs, Fundació Novessendes i Setem Comunitat Valenciana: «De la Banca Armada a la Banca Ètica. Cap a una coherència de polítiques i una cultura de pau. El cas de la Generalitat Valenciana» publicat en 2018.

3. ODS en la web de les Nacions Unides: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/sustainable-development-goals/>, consultat el 4 de setembre de 2019.

de clàusules socials, laborals i ambientals en les fases dels plecs de contractació pública.

La nova llei estatal, en els seus articles 201, Obligacions en matèria mediambiental, social o laboral i 202, Condicions especials d'execució del contracte de caràcter social, ètic, mediambiental o d'un altre ordre incorpora una sèrie de mesures que garanteixen una contractació pública en la qual s'impulsa l'obligatorietat de la inclusió de clàusules que contempnen criteris socials, mediambientals i d'innovació i desenvolupament.

Si ens centrem en la Comunitat Valenciana, la recent Llei 18/2018 aprovada en Les Corts, el 13 de Juliol de 2018, per al foment de la Responsabilitat Social, que la converteix en la segona autonomia a disposar d'una legislació que aborde aquest tipus de qüestions.

Aquesta nova legislació contempla la prohibició de treballar amb persones o entitats licitadores, contractistes o subcontractistes, empreses filials o empreses interposades que realitzen operacions financeres en paradisos fiscals, i que promou i fomenta en l'àmbit de la Comunitat Valenciana el desenvolupament d'accions i polítiques socialment responsables en les administracions públiques.

Així mateix, el document inclou mesures de planificació com un Pla Valencià de Responsabilitat Social o la creació d'òrgans de participació i consulta com

el Consell i Observatori Valencià de Responsabilitat Social.

L'Acord del 9 de març de 2018, del Consell de la Generalitat Valenciana, II Guia Pràctica per a la inclusió de clàusules de Responsabilitat Social en la contractació de la Generalitat i el seu sector públic, recull com es poden introduir en la licitació algunes clàusules. No obstant això, és molt important destacar que únicament aquesta introducció de clàusules està supeditada, primer, al fet que es relaciona a fi del contracte; segon, al fet que aquestes no siguem directament o indirectament discriminatòries; tercer, que òbviament siguem compatibles amb el dret comunitari; i quart, al fet que totes elles s'indiquen en l'anunci de la licitació i en els plecs. L'acord també recull el seu caràcter obligatori, no obstant això, la guia i el text de llei no especifiquen el tipus de condició especial, només esmenten la seua obligatorietat. Aquestes són principalment:

- *Clàusules socials*: la inserció sociolaboral de persones en risc d'exclusió social, elevar la qualitat de l'ocupació, el suport a l'economia social, la diversitat funcional, la igualtat d'oportunitats entre dones i homes, etc.
- *Clàusules ambientals*: la selecció de productes de baix consum, l'eficiència energètica, la reducció d'emissions, el reciclatge de residus, etc.

- *Clàusules ètiques*: la lluita contra la corrupció, el comerç just, etc.⁴

Malgrat tot el desplegament esmentat en matèria legislativa i propositiva per part de les administracions i els organismes supranacionals, ONU, UE, Espanya i Corts Valencianes queden exclosos de la transposició de la llei d'àmbit estatal els contractes relatius als serveis financers, tal com s'explica en el seu article 10.⁵

Com s'assenyala en l'informe, «De la Banca Armada a la Banca Ètica. Cap a una coherència de polítiques i una cultura de pau. El cas de la Generalitat Valenciana», en existir aquesta exclusió específica en la Llei 9/2017, que no regula aquest tipus de contractes, la integració de criteris socials a les licitacions de serveis financers queda doncs ara com ara a discreció de cada administració.

No obstant això, com demostra el contracte de serveis d'operacions de crèdit i de serveis financers

---

4. II Guia Pràctica per a la inclusió de clàusules de responsabilitat social en la contractació de la generalitat i el seu sector públic», Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació, disponible en: http://www.gvaoberta.gva.es/documents/7843050/165176933/guia_clausules_responsabilitat_social_II_va.pdf/d03caa9f-e517-46de-86ac-7c29aad15882, consultat el 4 de setembre de 2019.

5. Article 10 de la Ley 9/2017, de 8 de novembre, de Contractes del Sector Públic, per la que es transposen al ordenament jurídic espanyol las Directives del Parlament Europeu i del Consell 2014/23/UE y 2014/24/UE, de 26 de febrer de 2014. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2017-12902#a2-13>, consultades el 4 de setembre de 2019.

formalitzat el mes de març de 2017 per la Conselleria d'Hisenda i Model Econòmic de la Generalitat i el sector públic valencià, l'únic contracte actualment en vigor, fins al 31 de gener de 2021, amb un valor de 28.223.050 euros per un termini de 2 anys, on són adjudicataris els bancs que lideren la banca armada Espanyola; CaixaBank, BBVA, Banc Sabadell, Banc Santander, Bankia, tan sols en cas d'empat entre ofertes presentades pels bancs en una licitació es contempla el compromís social de l'entitat financera prioritzant a aquelles que:

- Es comprometen a no aplicar desnonaments d'ocupants d'habitatges en el marc de processos d'execució hipotecària
- Possibilitat de dació en pagament.
- Compromís d'aplicar política interna compromesa en el compliment dels estàndards de sostenibilitat ambiental i d'aplicació de pràctiques internes destinades a la protecció del medi ambient, reciclatge, eficiència energètica i consciència ambiental.
- Paritat de gènere en els òrgans de direcció d'empresa.
- Integració de personal amb diversitat funcional per sobre de l'establert.

- Compromís de no aplicació de la IRPH (índex de Referència de Préstecs Hipotecaris).

Aquests criteris de desempat, semblen ser insuficients, ja no només per a introduir entitats de finances ètiques, sinó també per a incloure a unes altres que no poden comptar amb aquest qualificatiu però que si són entitats pròximes, arrelades en el territori o amb certs valors. Les úniques entitats que van entrar en aquest contracte en vigor, sent adjudicatàries però amb quantitats molt reduïdes i que podrien considerar-se dins d'aquest últim grup van ser; Caixa d'Enginyers, Caixa Ontinyent o l'Associació Valenciana de Cooperatives de Crèdits, que usa criteris negatius de finançament i que agrupa entre altres a Caixa Popular.

Queda pendent trobar més sistemes i mecanismes per a acostar-se a les finances ètiques, o pels menys a entitats que tinguen una relació de proximitat amb el territori valencià, desenvolupen una certa labor social en la comunitat i tinguen establits criteris negatius de finançament.

En conclusió, en relació al rol de l'Administració Pública i les finances ètiques, s'hauria de legislar per a promoure la inclusió d'aquestes clàusules contractuals, incloses ja en altres aspectes de la contractació pública, en els processos de contractació financera de les ad-

ministracions; les administracions públiques, com la Generalitat, pel bé de l'interés general i per a propiciar i afermar els avanços en l'àmbit socioeconòmic cap a models més justos, democràtics i transformadors han d'acompanyar aquest procés.

